

Universitat
de les Illes Balears

**L'orientació professional com a eina fonamental per
fomentar la participació i apoderament de l'alumnat:
treballar l'autoconeixement i autoestima, i el
coneixement de l'entorn**

NOM AUTOR: Àngela Janer Hidalgo

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari Universitari en Formació del Professorat
(Especialitat/Itinerari d' Orientació Educativa)

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2019/2020

Data: 13/02/2020

Nom Tutor del Treball: Pere Alzina

RESUM

L'orientació professional en l'etapa de l'educació secundària, molt sovint es redueix a accions puntuals, desvinculades del procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat. És en aquest sentit, que cal avançar cap a una orientació que ofereixi a l'alumnat eines per desenvolupar-se a nivell personal i vocacional.

Cal que les accions que s'implementin amb el Pla d'Acció Tutorial, siguin contextualitzades, significatives i afavoreixin el desenvolupament integral de tot l'alumnat.

Es presenta aquí, una proposta específica d'orientació personal i vocacional a l'etapa de l'educació secundària que es focalitza en el treball de dos pilars bàsics: l'autoconeixement i l'autoestima, i el coneixement de l'entorn vinculat amb el currículum.

D'aquesta manera, es pretén incidir en la participació i apoderament de l'alumnat i, sobretot, en la vinculació de tot el procés d'orientació vocacional i personal, amb el procés d'ensenyament i aprenentatge, fet que implica un treball amb tot el professorat i totes les assignatures.

Paraules clau: orientació professional, autoestima, autoconeixement, coneixement de l'entorn, participació, apoderament

ABSTRACT

Vocational orientation in the stage of secondary education is often reduced to one-off actions, which are linked to the teaching and learning process of students. It is in this sense that we must move towards an orientation that offers students tools to develop on a personal and vocational level.

The actions implemented in the Tutorial Action Plan must be contextualized, meaningful and foster the integral development of all students.

It is presented here, a specific proposal for personal and vocational guidance in the secondary education phase that focuses on the work of two basic pillars: self-awareness and self-esteem, and the knowledge of the environment linked to the curriculum.

In this way, it is intended to influence the participation and empowerment of the students, and especially the linking of the whole process of vocational and personal orientation, with the process of teaching and learning, which involves working with all the teaching staff and all the subjects.

Keywords: vocational orientation, self-esteem, self-awareness, knowledge of the environment, participation, empowerment

ÍNDEX

1. Introducció.....	6
2. Plantejament del problema i justificació	7
3. Objectius del treball.....	9
4. Estat de la qüestió.....	10
4.1. Aproximació al concepte d'orientació	10
4.2. Enfocaments teòrics	14
4.3. Models d'orientació professional.....	16
5. Desenvolupament de la proposta.....	18
5.1. Justificació i descripció	19
5.2. L'orientació personal i vocacional	20
5.2.1. L'autoconeixement i l'autoestima.....	23
5.2.3. El coneixement de l'entorn vinculat al currículum.....	27
5.2.3. Participació i apoderament: construcció de l'itinerari personal i vocacional	35
5.3. Avaluació de la proposta dissenyada	40
6. Conclusions i propostes de futur	41
7. Referències bibliogràfiques	45
8. Bibliografia.....	48
9. Annexos	50
Annex 1. Activitat 1. Autoanàlisi	50
Annex 2. Activitat 2. Parlem de la bellesa.....	51
Annex 3. Activitat 3. Treballar les emocions	52
Annex 4. Fitxa d'autoavaluació pel professorat i tutors/es.....	53

Índex de taules

Taula 1. Principis de l'orientació	11
Taula 2. Tipus d'enfocaments teòrics	16
Taula 3. Models d'orientació professional.....	18
Taula 4. Fitxa del Pla d'Acció Tutorial.....	22
Taula 5. Temporalització.....	22
Taula 6. Full de ruta 1 per treballar l'autoconeixement i l'autoestima.	27
Taula 7. Coneixement de l'entorn	29
Taula 8. Guia per l'estudiant (full de ruta 1).	32
Taula 9. Guia pel professorat.....	35
Taula 10. Full de ruta 3: participació i apoderament	38
Taula 11. DAFO de la proposta dissenyada.	40
Taula 12. Conclusions de les línies d'actuació de l'eix d'orientació personal i vocacional.....	43
Taula 13. Fitxa d'autoavaluació	53

Índex de figures i gràfics

Figura 1. Conceptualització de l'orientació educativa i professional	13
Figura 2. Factors que condicionen l'autoconeixement i l'autoestima	24
Figura 3. Beneficis del treball de l'autoestima.....	25
Figura 4. Entorns que s'han de conèixer	30
Gràfic 1. Activitat 1. Font: elaboració pròpia	50
Imatge 1. Cuando me amé de verdad.....	51

1. Introducció

L'orientació educativa i professional s'hauria de desenvolupar al llarg de tota l'educació secundària però ens trobem en una situació on només preval el discurs polític sobre la importància de l'orientació davant d'una inexistència d'evidències. La LOGSE, la LOCE i la LOE, han anat deixant empremta pel que fa a l'Orientació Professional en funció del partit polític de torn que tot i les bones intencions registrades en la teoria, no han acabat de calar en la pràctica educativa, que sembla encallada en discursos teòrics endarrerits.

Tot i disposar de suport teòric més que suficient que s'ha anat cultivant al llarg dels anys, trobem pràctiques que no responen a les necessitats reals de l'alumnat per enfrontar-se amb el seu futur acadèmic, personal i professional. Materials obsolets, excés d'informació i poca habilitat per a la seva gestió, treball aïllat de l'orientació, absència de desenvolupament d'habilitats essencials per a enfrontar els canvis (empleabilitat, autoestima, presa de decisions,...), etc...

L'orientació educativa i professional ha de ser un procés d'ensenyament-aprenentatge transversal, ja que el coneixement que aporta en l'etapa de l'educació secundària té un valor significatiu en la vida social, laboral i cultural dels estudiants. L'aprenentatge que adquireixen aquests estudiants els ajudarà en el seu desenvolupament com a persones, aprendran a moure's en el món que ens envolta d'una manera més eficient.

“Los ejes transversales se convierten en fundamentos para la práctica pedagógica al integrar las dimensiones del conocer, el ser, el hacer y el convivir, a través de los contenidos actitudinales, conceptuales y procedimentales presentes en todas las áreas del currículo. Se trata de formar un hombre que sea capaz de aprender a ser, que sea cada día más humano; aprender a hacer, desarrollando habilidades y destrezas; aprender a conocer, que esté dispuesto a adquirir el conocimiento, procesarlo y transformarlo; y aprender a convivir, que sea capaz de aprender a vivir en una sociedad más justa y más democrática”
(Fuentes, Caldera i Mendoza, 2006:46)

El present treball es focalitza en el treball de l'orientació personal i vocacional durant l'educació secundària. A través de les accions educatives que es plantegen, es pretén aconseguir un aprenentatge eficaç, que sigui constructiu,

actiu, cooperatiu, autònom i contextualitzat. Unes propostes que es caracteritzaran per ser adequades, concretes, flexibles i viables.

El present treball s'estructura en 5 grans apartats. Primerament, en el punt 2, es planteja i es justifica el problema que es pretén treballar a partir de propostes educatives específiques. Seguidament, al punt 3 es detallen els objectius a assolir amb el disseny i implementació de les accions d'orientació elaborades. El punt 4, es presenta un anàlisi de l'estat de la qüestió, una revisió de la literatura pedagògica principal que fonamenta la proposta educativa plantejada. Acte seguit, al punt 5, es desenvolupen les diferents accions educatives proposades per treballar els diferents objectius previstos. I, finalment, al punt 6, es presenten les conclusions i les limitacions i propostes de millora.

2. Plantejament del problema i justificació

Una societat com l'actual on les necessitats a respondre sobrepassen els seus límits, es fa del tot evident l'exigència d'un estudi exhaustiu sobre quines són les estratègies òptimes per combatre el fracàs escolar, l'abandonament prematur... Resulta imprescindible tenir en compte quins són els eixos sobre els quals gira la nostra societat actual ja que afecten directament i indirectament als problemes que pateix l'educació. La tendència a la universalització per homogeneïtzació fa que definim costums, normes, pautes, que no fan altra cosa que provocar processos de segregació cada vegada més intensos

Si bé l'educació és una condició indispensable per assolir una societat més equitativa, amb una distribució paritària de coneixement i recursos per tal de gaudir de drets substancials i participar en la societat, i formada per persones amb accés als mecanismes de distribució de la riquesa, també és veritat que per tenir èxit en els processos d'educació, sobretot pel que fa l'educació formal, també han d'existir unes condicions d'equitat (López, 2004). L'experiència escolar pressuposa unes predisposicions desenvolupades

prèviament dins de la família, que preparen als nens i les nenes a l'aprenentatge escolar, i configuren un perfil d'estudiant que l'escola està disposat a acceptar. Es pressuposa que les famílies tinguin uns valors, unes normes de conductes, un capital cultural determinat, una capacitat de donar afecte, estabilitat i recolzament, que marquen un model d'alumne en què es pensa quan es dissenyen polítiques i estratègies pedagògiques.

Superar les desigualtats educatives és un dels objectius marcats per molts professionals de l'educació però sovint resulta una tasca molt complexa ja que s'exigeix al sistema educatiu que apliqui criteris d'igualtat d'oportunitats i d'equitat en una societat plena de desigualtats.

És una tasca complexa determinar quins són els factors que incideixen a l'èxit o fracàs escolar ja que aquests factors constitueixen una xarxa fortament entreteixida, pel que resulta difícil delimitar-los per atribuir efectes discernibles de cada un d'ells. L'aprenentatge i el rendiment acadèmic estan condicionats per l'ajustament d'una sèrie de variables personals i contextuais (socioambientals, econòmics, culturals). És tendeix a atribuir com a única causa del fracàs escolar al propi alumne obviant una sèrie de factors que el condicionen directament i indirectament. Però el fracàs també pot referir-se a la pròpia institució escolar. Enlloc de plantejar-se per què l'alumnat fracassa a l'escola, seria útil preguntar-se per què tantes escoles estan fracassant amb tant d'alumnat (González-Pienda i Núñez, 2002).

Quin paper té aquí l'orientació professional com a mitjà per minimitzar les desigualtats educatives i fomentar l'èxit educatiu de l'alumnat?

Partint d'aquesta situació, l'orientació col·labora o hauria de col·laborar en la configuració i desenvolupament de la societat des de l'educació i des de la perspectiva de l'anàlisi de necessitats professionals i del món del treball. Els processos d'orientació han de servir de contrapunt d'una societat que fomenta desigualtats, donant la oportunitat al conjunt de l'alumnat de desenvolupar-se de forma integral i dignament i fer-ho disposant de les mateixes oportunitats.

Ni els recursos ni l'enfocament que es dóna a la pràctica orientativa són suficients per enfrontar-se amb la realitat, amb una hora setmanal no és suficient i els materials que s'utilitzen més comunament estan ja obsolets.

Cal una OP com a part integrant en el procés educatiu; una proposta de treball des de dins del currículum aplicant el concepte d'infusió al procés d'E-A. Es fa necessari que l'alumne no desvinculi el procés d'orientació professional i educativa del procés d'ensenyament quotidià, que no s'hagin de resoldre els problemes a última hora, al final de la ESO, quan ja és massa tard; que s'hagin de prendre decisions precipitades per no haver-ho treballat al llarg de l'escolarització obligatòria com a part integrant del currículum; que no hagin d'utilitzar els recursos terminals (PQPIs) per falta d'un treball processual; o en el pitjor dels casos entrar en el món laboral sense un mínim de garanties per fer-ho (títol mínim, habilitats d'empleabilitat, competències bàsiques,...)

Es planteja així, el disseny d'un Pla d'Acció Tutorial, on es treballa específicament l'eix de l'orientació personal i vocacional a l'etapa de l'educació secundària. Aquest eix, es focalitza en dos pilars bàsics: l'autoconeixement i l'autoestima, i el coneixement de l'entorn, per tal d'incidir i fomentar la participació i apoderament de l'alumnat i, sobretot, vincular tot el procés d'orientació vocacional i personal, amb el procés d'ensenyament i aprenentatge (fet que implica un treball amb tot el professorat i totes les assignatures).

3. Objectius del treball

A continuació, es detallen els diferents objectius que es pretenen assolir amb el disseny i implementació de la proposta educativa desenvolupada.

- Dissenyar una proposta d'orientació educativa i professional transversal que ajudi a fomentar la participació i apoderament de l'alumnat a través

del treball de l'autoconeixement i autoestima i, el coneixement de l'entorn vinculat al currículum.

- Atendre a les necessitats de que té l'alumnat per desenvolupar-se en una societat canviant que li exigeix una sèrie de destreses, habilitats, coneixements que li permetin moure's efectivament
- Dotar a l'alumnat d'eines i recursos per a que puguin desenvolupar-se plenament al llarg de la seva trajectòria professional i personal.
- Potenciar un aprenentatge significatiu, contextualitzat i útil, que permeti una transferència de coneixements
- Transformar i vincular l'acció orientativa com a part íntegra i fonamental del procés d'ensenyament – aprenentatge.

4. Estat de la qüestió

En qualsevol recerca o proposta, el marc teòric és clau perquè sustenta teòricament l'estudi. Això suposa analitzar i exposar les teories, els diferents enfocaments teòrics i les recerques fetes fins al moment, que es considerin vàlides per a fonamentar la proposta plantejada (Hernández Sampieri, Hernández Collado i Baptista, 2007).

El següent apartat es divideix en 3 punts. Primerament es fa una introducció al concepte d'orientació i els seus principis. Seguidament, en el punt 4.2, es detallen els diferents enfocaments teòrics de l'orientació professional i, finalment, al punt 4.3, es descriuen els diferents models d'orientació professional.

4.1. Aproximació al concepte d'orientació

L'orientació es un concepte ampli i complex que resulta difícil reduir-la a una sola definició. L'orientació és un procés d'acompanyament a les persones on l'objectiu es proporcionar-los les habilitats i competències necessàries en relació a la formació, l'ocupabilitat i l'autonomia, per tal que tinguin una inserció

social i laboral positiva (Ferrer-Sama, 2005; Echeverría, 2008; Sobrado i Cortés, 2009). D'aquesta manera, l'orientació actua i intervé en el desenvolupament global de la persona, tant a nivell personal com a nivell professional.

Sota allò que regeix l'acció, es desenvolupen les funcions prioritàries que ha de perseguir qualsevol procés d'orientació. L'orientació és un procés continu adreçat al desenvolupament integral de la persona que actua intentant reduir els riscos i millorant les condicions existents o prevenint possibles problemes, sempre amb una clara intenció de què la persona pugui conèixer i prendre consciència dels obstacles que hi ha en el seu context que poden dificultar l'assoliment dels seus objectius personals i tingui prou eines per superar-los (Manzanares i Sanz, 2016; Alava, Cedeño i Echeverría; 2019).

L'orientació s'ha de desenvolupar sota els següents principis:

Principis de l'orientació		
Prevenió: S'han d'anticipar els problemes, evitar que es produeixin o minimitzar-los. S'ha d'actuar sobre les necessitats ja que fer-ho és prevenir els problemes: - <i>Primària</i> : evitar el problema – <i>Secundària</i> : minimitzar el problema - <i>Terciària</i> : minimitzar els efectes del problema.	Desenvolupament Orientar professionalment vol dir ajudar al jove a madurar globalment, i serà en aquest procés de maduració on prendrà algunes decisions a nivell professional. (holística de la persona)	Acció social/intervenció L'acció orientadora ha de ser una acció compromesa que promogui l'emancipació de la persona. Parlem d'una acció alliberadora i compromesa amb el canvi social, una acció que s'oposa a la reproducció.

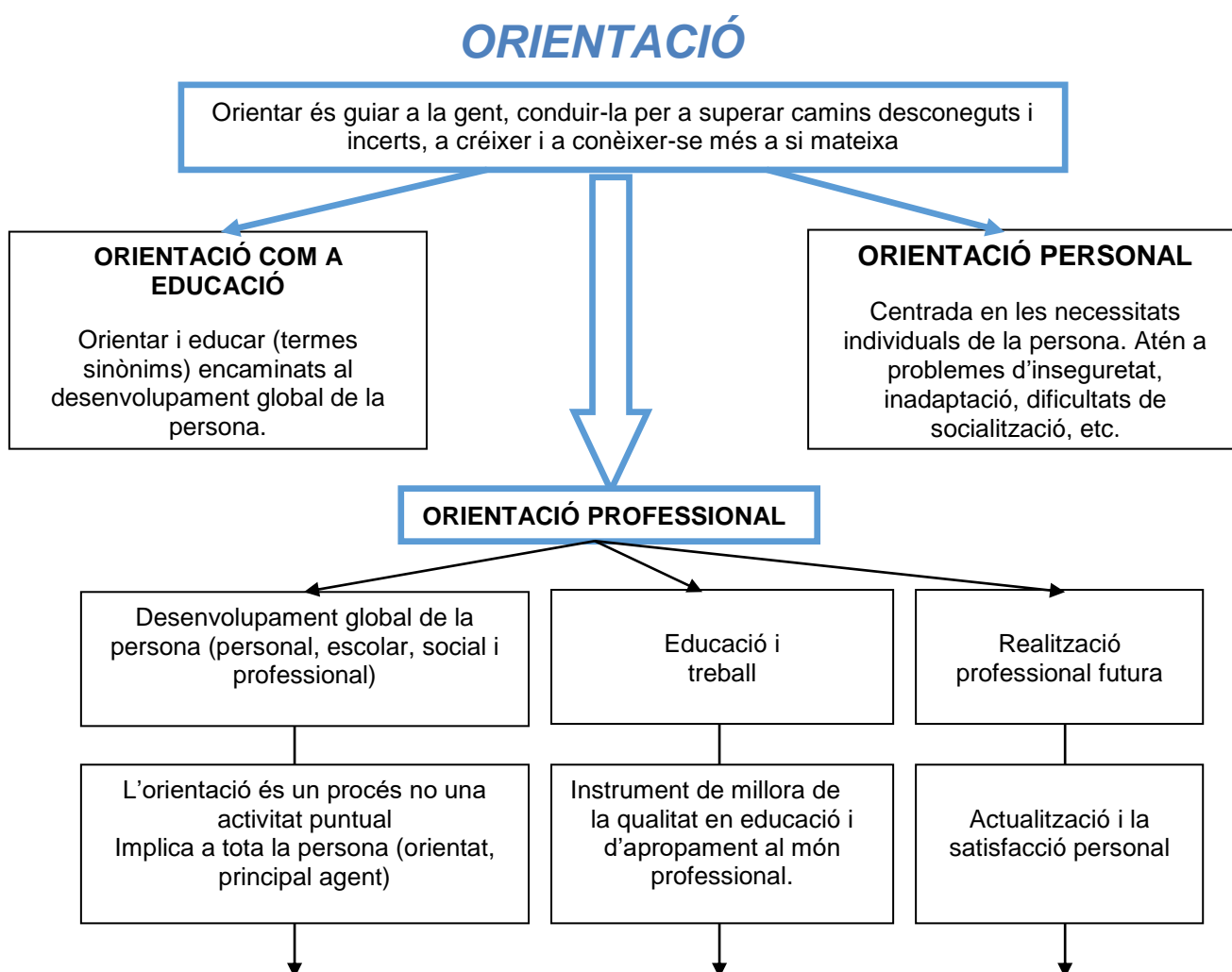
Taula 1. Principis de l'orientació. Font: elaboració pròpia a partir de Sobrado i Cortés (2009), Pérez, Herrera i Añez (2013), Manzanares i Sanz (2016).

Es garanteixen aquests principis en la nostra realitat propera? Es desenvolupen processos d'orientació per respondre a les necessitats dels alumnes de secundària?

Les desigualtats educatives existents evidencien la gran mancança de recursos, formació, conscienciació sobre la importància de la orientació com a

un procés transversal a tota acció educativa i clau per oferir a l'alumnat més oportunitats futures. En centres educatius on els processos d'orientació no són els adequats, es fa necessari una reestructuració i formulació de nous reptes i noves propostes encarades a la millora. Com podem actuar davant d'una situació on l'orientació és una activitat puntual, només es facilita informació i els principis no es garanteixen? (Álvarez, 2005; 2007; Funes, 2009)

Quan es parla d'orientació es necessari tenir en compte que la seva intervenció contempla diferents àrees d'actuació: l'orientació professional, l'orientació en els processos d'ensenyament-aprenentatge, atenció a la diversitat i, en darrer lloc, l'orientació per a la prevenció i el desenvolupament humà (Clares, 2002; McMahon i Watson, 2012; Yunia Oliva, Luis Gainza i Mancebo Ayala, 2019).

Conjunt de totes aquelles accions pedagògiques que al llarg d'un procés contribueixen en el desenvolupament global de les persones en vistes a la seva realització futura.

“L'orientació professional recull el procés mitjançant el qual cada alumne concreta un recorregut formatiu i experiencial que el portarà a un objectiu professional a mitjà termini. El procés ha de potenciar la maduresa professional i l'elecció d'un recorregut afí a les capacitats de l'alumne i les seves aspiracions”. (Martínez i Arnau, 2015:30).

Figura 1. Conceptualització de l'orientació educativa i professional.
Font: elaboració pròpia a partir de Donoso i Sánchez (2013), Manzanares i Sanz (2016).

En el context de l'educació secundària, els processos d'orientació educativa (acadèmica) i professional (vocacional) estan molt lligats, són dues perspectives en un mateix procés de creixement, desenvolupament i realització personal. En aquesta etapa, l'orientació s'ocupa del desenvolupament acadèmic, el desenvolupament del projecte professional o vocacional (que es concretarà amb la tia de la formació post obligatòria).

“En aquest procés l'orientació vetllarà especialment per la prevenció de l'abandonament i del fracàs educatiu, per l'assegurament de l'acreditació i per la continuïtat dels estudis. L'orientació pot ocupar-se també de la dimensió individual de cada alumne i contribuir al seu benestar emocional, al desenvolupament de la personalitat i a l'afrontament dels desafiaments que hom es troba quotidianament en la seva relació amb un mateix i amb els altres” (Martínez i Arnau, 2015:31).

En el marc d'aquest treball, l'àrea de l'orientació que respon amb els objectius i plantejament exposats és l'**orientació professional**.

4.2. Enfocaments teòrics

Quan es prenen certes decisions professionals és necessari conèixer sota quin enfocament teòric s'emmarquen, ja que permet reorientar la tasca orientadora cap al desenvolupament global de la persona i cap a una presa de decisions adequada. Es poden agrupar en tres grups: enfocaments no psicològics, enfocaments psicològics i enfocaments teòrics en l'orientació. Es poden veure detallats a continuació (taula 2).

ENFOCAMENTS NO PSICOLÒGICS (èmfasi en elements externs de la persona)			
Tipus	Descripció	Interès per l'OP	Exemple
ATZAR	Eleccions que es prenen irracionalment segons factors aleatoris (atzar).	Enfocament poc important en l'àmbit pedagògic.	Aquell que escull ser metge perquè li agraden les sèries televisives d'hospitals
FACTORS ECONÒMICS	Eleccions vocacionals condicionades pel context econòmic, per els fluxos d'ofertes i demandes del món laboral (capital humà)	Pedagògicament s'ha de tenir en compte aquest àmbit però no podem subordinar la nostra acció al que marqui l'economia.	Aquell que escull professió en funció de les ofertes de treball. Si falten fusters, es fa fuster.
SOCIOLÒGIC O SOCIOCULTURAL	Eleccions condicionades pel context social: pressió social i ambiental, família, grups d'iguals (vincles forts i febles) Retorització del discurs: influència de les vivències en la creació del discurs que ens empeny a fer una tria (argument té a veure amb qüestions sociològiques).	Existeix un interès molt alt perquè cal treballar contra la reproducció d'estereotips socials i culturals, contra l'efecte de reproducció social que condiona les nostres eleccions.	Els mitjans de comunicació de masses (TV, anuncis, programes) ens influeixen a l'hora de decidir i adquirir uns certs valors.
ENFOCAMENTS PSICOLÒGICS			
TRETS I FACTORS Parsons Davis Williamsons	Identifica trets de personalitat i factors intel·lectuals per conduir la persona cap a un itinerari determinat.	Enfocament vigent en l'actualitat, però hauria de ser un element més no l'únic perquè és molt determinista, no transformador. Aportació dels instruments de mesura i de la definició de l'orientador com a assessor. Enfocament estàtic que determina els itineraris de les persones.	Aquell que després de comprovar a través de la psicometria que té un CI molt elevat i una personalitat determinada decideix ser astronauta tot tenir vertigen.

<p>PSICODINÀMICS</p> <p>Freud</p>	<p>Èmfasi en les característiques de la persona que canvien (enfocament dinàmic). <u>Psicoanàlisi</u>: activació de la persona, alliberar-la de les tensions (infantesa, traumes, factors del subconscient) <u>Basant en necessitats</u>: satisfacció de les necessitats. <u>Autoconcepte</u>: teories de l'autoestima acadèmica i personal, cal incidir en les aspiracions.</p>	<p>Enfocament rellevant per què té en compte l'autoestima com a motivació de la conducta. Excessiva importància dels successos infantils i de la relació amb els propis familiars</p>	<p>Aquell que escull la seva professió per canalitzar les necessitats. Ser policia antiavalots per canalitzar l'agressivitat derivada de maltractaments infantils</p>
<p>EVOLUTIU</p> <p>Piaget</p>	<p>Les decisions es prenen segons el nivell de desenvolupament i maduresa.</p>	<p>És imprescindible comptar amb el moment maduratiu de l'alumnat per a l'orientació: cada moment té unes característiques i necessitats diferents.</p>	<p>Treballar l'OP en funció del moment evolutiu: no cal elaborar qüestionaris a primer d'ESO quan encara no tenen prou informació ni prou capacitat de presa de decisions.</p>
<p>PRESA DE DECISIONS</p>	<p>El procés de presa de decisions és racional, es pot estructurar i estudiar, es pot ensenyar.</p>	<p>Com a estratègia ensenyable, la presa de decisions s'ha de treballar en un procés transversal al llarg de l'escolaritat que faciliti eleccions adequades i no precipitades.</p>	<p>Escollir deixar l'escolaritat obligatòria per inserir-se en el món laboral, és no haver treballat suficientment la presa de decisions al no disposar d'habilitats suficients per fer-ho i no tenir en compte les conseqüències.</p>
<p>ENFOCAMENTS TEÒRICS EN ORIENTACIÓ (els més recents)</p>			
<p>SOCIO-PSICOLÒGIC</p> <p>Blau</p>	<p>(socioeconòmic + evolució de la persona) La tria vocacional s'entén amb la interacció socioeconòmica i aspectes maduratius de la persona que interacciona amb l'entorn.</p>	<p>És important considerar les característiques personal de l'individu emmarcades dintre el seu context per tal d'orientar-lo d'acord a les seves necessitats.</p>	<p>Aquell que s'insereix en el món laboral al no haver acreditat l'ESO a causa que el seu entorn familiar no té recursos econòmics i necessita una altra font d'ingressos a més que mai ha mostrat interès ni motivació per cap estudi.</p>
<p>TIPOLÒGIC</p> <p>Holland</p>	<p>Coneixement d'un mateix i del context per prendre decisions. Existeix una relació entre la personalitat i l'àmbit de treball. Creà també un sistema de classificació de les professions: els codis de Holland, i sis tipus de vocacions</p>	<p>En la pràctica orientadora resulta encara actual els inventaris de preferències professionals, la recerca autodirigida i l'exploració vocacional.</p>	<p>Aquell que escull la seva professió després d'haver complimentat el qüestionari que ofereix <i>gencat.cat</i></p>

<p style="text-align: center;">SOCIO-FENOMENOLÒGIC Súper</p>	<p>Concepció àmplia de la orientació. L'ajust professional com a procés de confrontació de sí mateix amb la realitat ocupacional. L'orientador com a educador de l'elecció i adaptació a la ocupació: actituds – interessos – informació – autoconcepte. La importància dels estadis del desenvolupament de la carrera (gràfic de l'arc de Sant Martí). La importància del concepte d'un mateix per aconseguir l'èxit en l'ajust: al expressar preferències, quan ingresem en una ocupació, quan ens establim en ella. El concepte de carrera: “suma de tots els rols que desenvolupa una persona al llarg de la seva vida”</p>	<p>Preocupar-se abans, durant i després de l'entrada en el treball. L'elecció professional no és única. Desenvolupar la maduresa ocupacional per tal de desenvolupar les tasques pròpies de cada estadi.</p>	<p>La dona de 45 que és mare i esposa a casa, amiga quan surt amb la colla d'amigues, arquitecta a la feina i estudiant quan rep formació.</p>
---	---	--	--

Taula 2. Tipus d'enfocaments teòrics. Font: elaboració pròpia a partir de Echeverría (2008), Sobrado i Cortés (2009), Álvarez (2009); Manzanares i Sanz (2016).

4.3. Models d'orientació professional

Després de fer una aproximació al concepte d'orientació, veure els seus principis bàsics i detallar els diferents enfocaments teòrics, cal fer menció dels principals models de l'orientació professional. Segons Bisquerra i Álvarez (1998:55): *“els models d'orientació són “models per”, que serveixen de guia per a l'acció: la seva funció consisteix a proposar línies d'actuació pràctica. En aquest sentit, són prescriptius-normatius”*.

A continuació es presenten de forma resumida els principals models: el counseling, el model de programes, els serveis d'orientació i els models de consulta (veure taula 3).

MODEL	Descripció	Interès per l'OP	Exemple
COUNSELING Williamson (Parsons) (Davis)	Amb aquest anglicisme que forma part l'enfocament de trets i factors, però diferenciat del <i>Vocational Guidance</i> (Parsons) i de <i>l'Educational guidance</i> (Davis), anomenem aquell punt de vista de l'OP en què s'ajuda al subjecte a comprendre la seva pròpia situació tot comparant els seus trets amb les característiques professiogràfiques d'una ocupació. Parteix amb què les característiques personals de la persona es podem mesurar. L'orientador interpreta els resultats, en fa un diagnòstic i en compara els resultats amb les característiques de la professió tot interpretant-ne l'ajustament. És de caràcter individual i puntual.	Incorporació de les aptituds, interessos i personalitat per ajustar l'elecció a una professió. Orientació com a procés però per resoldre un fet puntual. Creació del DOT (1939) i de monografies professionals (1925) Incorporació de la psicometria.	Aquell que escull el seu itinerari formatiu en funció del que l'orientador interpreta de les seves característiques personals evidenciades amb proves psicomètriques. Si les proves diuen que la seva professió on s'ajusta més és la de bomber, es fa bomber.
PROGRAMES	<i>Un programa és una activitat sistemàtica, planificada i integrada, dirigida a una població per aconseguir els objectius previstos amb anterioritat.</i> Permet anticipar-se a les necessitats de l'alumnat, fent una previsió de les accions que es faran per tal de iniciar el procés d'orientació. Permet una actuació més efectiva, global i continuada (és l'alternativa del counseling i els serveis d'orientació). Aquest model és de caràcter proactiu i preventiu i s'ajusta a un treball grupal.	L'OP queda ajustada a les necessitats de l'alumnat, oferint millor resposta que una intervenció puntual i de caràcter remeial. Però falta formació del professorat i avançar cap a la "infusió curricular", incorporar estratègies i continguts d'orientació a les assignatures.	En un centre amb problemes d'abandonament escolar, tenir un programa que descriu accions detallades per prevenir-la.
SERVEIS ORIENTACIÓ	Els serveis d'Orientació adquireixen sentit i utilitat juntament amb els programes, ja que els complementen: els serveis donen resposta a problemes immediats, són dispositius que s'activen davant una demanda concreta.	Si els programes són preventius, els serveis són resolutius; són necessaris per a resoldre les necessitats puntuals que presenta l'alumnat i funcionen amb caràcter immediat i de forma grupal o individual	Aquell alumne que a punt per sortir al món laboral un cop acabada l'ESO, no coneix les possibilitats laborals ni què ha de fer per inserir-se al mercat, i decideix demanar ajuda.
MODEL DE CONSULTA	Model que prové del món empresarial on un expert dona solucions a conflictes però en l'àmbit educatiu, cal apostar per una consulta col·laborativa: participació de tots els agents (totes les aportacions són	Valorar i considerar tots els diferents punts de vista és necessari per negociar bones	Un centre educatiu presenta un alt percentatge d'abandonament prematur. Es decideix

	imprescindibles), treball en equip, interaccions + els que s'aprèn dels altres + el nou coneixement generat entre tots. (és necessari fer una combinació de tots els models, complementar-los perquè l'acció orientadora sigui efectiva).	propostes de millora enfocades a desenvolupar processos d'orientació adequades al centre.	organitzar una consulta col·laborativa per pensar amb propostes per millorar la situació.
--	---	---	---

Taula 3. Models d'orientació professional. Font: elaboració pròpia a partir de Alvarez, Riart, Martínez i Bisquerra (1998), Bisquerra (2008), Álvarez (2009).

Després d'una petita fonamentació teòrica sobre els principals aspectes de l'àmbit d'estudi d'aquest treball, es desenvolupa la proposta específica dissenyada per ser implementada en l'educació secundària.

5. Desenvolupament de la proposta

A continuació, es desenvolupa una proposta de Pla d'acció tutorial per l'alumnat de secundària. Es una proposta dissenyada per implementar-se a nivell de centre educatiu. És molt important que a l'hora de portar-se a terme, s'analitzin les necessitats específiques i concretes del centre educatiu on es desenvoluparà per tal de contextualitzar-se i adequar-se a les necessitats de l'alumnat.

El Pla d'acció tutorial és el marc on es pauta l'estil d'acompanyament educatiu. L'acció tutorial consisteix en l'acompanyament proper i personalitzat a cada un dels alumnes i alhora al grup classe. S'exerceix de forma compartida per part de tot el professorat, en tant que l'activitat docent implica, a més d'impartir els ensenyaments propis de l'àrea, el seguiment i l'orientació del procés d'aprenentatge dels alumnes i l'adaptació dels ensenyaments a la diversitat de necessitats educatives que presenten.

5.1. Justificació i descripció

El Pla d'Acció Tutorial està dissenyat entorn a 4 grans àmbits d'actuació. Aquests condueixen el treball educatiu que es desenvolupa des de tota l'acció educativa i no només des de les sessions de tutoria. L'acció tutorial es vertebrava en funció dels següents eixos:

- **Organització del curs.** Aquest eix facilita l'acollida i integració dels alumnes en el conjunt de la dinàmica escolar. També es tracten continguts que fan referència a hàbits o tècniques d'estudi així com a la participació a la vida acadèmica i en el Projecte Educatiu del Centre. Es concreta en tota una sèrie d'activitats que es realitzaran principalment durant el primer trimestre del curs: Cohesió i formació de grup / Participació a l'escola / Temps lliure / Educar en la diversitat / Tècniques d'estudi, estratègies d'aprenentatge.
- **Educació per a la salut.** Aquest eix té per objectiu fomentar els hàbits saludables, treballar la prevenció de la drogodependència, treballar la resolució de conflictes de forma positiva potenciant habilitats socials, educar els coneixements afectivo-sexuals afavorint la reflexió dels alumnes davant les possibles conseqüències de pràctiques de risc. També es tracten continguts que fan referència a la prevenció dels accidents de trànsit i de primers auxilis: Afectivitat i sexualitat / Habilitats socials i prevenció de salut.
- **Educació en valors.** Aquest eix té com a objectiu l'educació integral dels alumnes assegurant els aspectes personals, socials i transcendents. Es treballen els valors personals, socials i transcendents (cap endins i cap a fora) de manera transversal i vertical alhora.
- **Orientació personal i vocacional.** Aquest eix té com a objectiu facilitar elements de reflexió per tal de construir el propi itinerari personal tot iniciant processos de millora i valorant aquells aspectes que són positius. Educar en la presa de decisions i la maduresa vocacional per tal que l'alumne sigui capaç de fer eleccions acadèmiques i professionals realistes i en coherència amb els seus interessos, aptituds i personalitat. En aquest eix es treballa sobretot, dos aspectes

fonamentals: l'autoconeixement i l'autoestima i, el coneixement de l'entorn vinculat amb el currículum.

En la present proposta, s'aprofundeix específicament en el quart eix: l'orientació personal i vocacional.

5.2. L'orientació personal i vocacional

L'orientació personal i vocacional ha de ser un procés proactiu que fomenti el desenvolupament personal, acadèmic i professional de la persona (Martínez i Arnau, 2015). L'orientació com a desenvolupament al llarg de la vida. I, sempre, considerar la relació de l'individu amb el context en el qual es desenvolupa.

S'ha de tenir presents les necessitats que té l'alumnat per desenvolupar-se en una societat canviant que li demana una sèrie de destreses, habilitats, coneixements que li permetin moure's efectivament. Per aquest motiu, l'orientació personal i vocacional no es redueix en una sola acció tutorial en un dia determinat, sinó que és un procés continu i transversal al procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat. És un conjunt d'accions que han de desenvolupar-se al llarg de tot el curs i cal un treball col·laboratiu amb tots els agents educatius del centre (Manzanares i Sanz, 2016).

Per fomentar la participació i apoderament de l'alumnat, és necessari que les diferents accions estiguin vinculades amb tot allò que va desenvolupant a l'aula per tal que les decisions que prengui tinguin un sentit real per a ell.

En aquest sentit, cal treballar en dues direccions clau:

- **L'autoconeixement i autoestima.** Més enllà de les qualificacions que significaran la obertura de més o menys portes, s'ha de tenir en compte l'aprenentatge real que cultivi cada alumne. En aquest sentit hi jugaran un paper fonamental la motivació i l'autoestima com a motor d'aprenentatge (Bisquerra, 2012; Martínez i Arnau, 2015).

- **El coneixement de l'entorn vinculat amb el currículum:** La descontextualització de la major part dels continguts curriculars no beneficia als aprenentatges de l'alumnat, que massa sovint perd l'interès en les matèries al no trobar cap relació amb el món real. L'entorn de l'alumnat hauria de convertir-se en font d'aprenentatges, s'haurien de vincular els continguts curriculars amb els context de l'alumnat per crear relacions sòlides que es converteixin en aprenentatges significatius. D'aquesta manera, s'incidirà en:
  - El coneixement adequat de les diferents opcions educatives i laborals
  - El coneixement de les exigències del món laboral i la seva relació amb els estudis
  - El coneixement adequat de les estratègies i habilitats per prendre decisions.

A través del treball d'aquestes dues línies d'actuació, l'alumnat anirà cultivant el seu **apoderament i participació** vinculat amb tot allò que va desenvolupant a l'aula per tal que les decisions que prengui tinguin un sentit real per a ell.

A continuació es presenta una fitxa resum del l'estructura del Pla d'Acció Tutorial, específicament de l'eix 4 (veure taula 4).

PLA D'ACCIÓ TUTORIAL			
Eix 1. Organització del curs	Eix 2. Educació per a la salut	Eix 3. Educació en valors	Eix 4. Orientació personal i vocacional

Destinatari	Alumnat de de 4t d'ESO
Professionals que hi intervenen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tutors i tutores ▪ Orientador i/o orientadora ▪ Equip de professorat ▪ Departament d'orientació

Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar actuacions per afavorir la transició d'una etapa educativa a una altra i del sistema educatiu al món laboral. • Fomentar el desenvolupament integral de l'alumnat en tots els àmbits de la seva personalitat: cognitiva, afectiva, social... • Atendre a les necessitats específiques de tot l'alumnat, tenint en compte la diversitat. • Dotar a l'alumnat d'eines i recursos per prendre decisions sobre el seu futur personal i professional. • Crear una xarxa de col·laboració i treball entre el professorat i el departament d'orientació per aplicar i avaluar les diferents actuacions del programa d'orientació personal i vocacional. • Facilitar als professors, alumnes i famílies informació de caràcter acadèmic i professional. • Elaborar, adaptar i difondre documents i materials per a l'orientació vocacional i professional de l'alumne. 	
Línies d'actuació	Autoconeixement i autoestima	Coneixement de l'entorn vinculat amb el currículum
 Participació i apoderament de l'alumnat		

Taula 4. Fitxa del Pla d'Acció Tutorial. Font: elaboració pròpia.

A continuació, s'aprofundeix en les línies d'actuació de l'eix d'orientació personal i vocacional: es detallen els objectius específics, es fa una breu descripció i justificació de la línia d'acció i es proposen activitats pràctiques.

D'aquesta manera, la temporalització (veure taula 5) de les diferents actuacions previstes, serà la següent:

Temporalització					
Accions	1r	2n	3r	Responsable	Coordinació
Línia 1. Autoestima i autoconeixement (FULL DE RUTA 1)	X			Tutor i tutora	Departament d'orientació
Línia 2. Coneixement de l'entorn (FULL DE RUTA 2)	X	X		Professorat	Departament d'orientació
Participació i apoderament. Anàlisi i valoració. (FULL DE RUTA 3)			X	Orientador o orientadora	Departament d'orientació

Taula 5. Temporalització. Font: elaboració pròpia.

5.2.1. L'autoconeixement i l'autoestima

a) Objectius específics

Els objectius específics que es treballaran en aquesta línia d'actuació són:

- Facilitar a l'alumnat el coneixement i l'acceptació de la pròpia identitat i de les seves possibilitats afectives i de relació.
- Fomentar i orientar els elements que permetin a l'alumne desenvolupar i millorar l'autoestima, la iniciativa l'autonomia, la responsabilitat i l'esperit crític.
- Despertar en l'alumnat l'interès per a l'aprenentatge com a element de desenvolupament personal i el gust pel treball ben fet.
- Conèixer les característiques personals, familiars, ambientals i escolars de l'alumnat.
- Conèixer els interessos i aspiracions de l'alumnat.
- Facilitar el seguiment del procés de l'aprenentatge de l'alumnat.
- Fomentar la integració de l'alumnat dins del seu grup classe.
- Ajudar a l'alumnat a tenir una concepció sobre si mateixos positiva i constructiva

b) Descripció i justificació

Els nivells d'autoestima determinen les expectatives i els projectes personals. A secundària, els alumnes que tenen una baixa autoestima es condiren mal estudiants (l'autoestima acadèmica baixa com a estudiant = autoestima professional futura baixa).

L'autoestima és una característica que evoluciona i es va construint lentament sota les influències de diferents factors (veure figura 2).

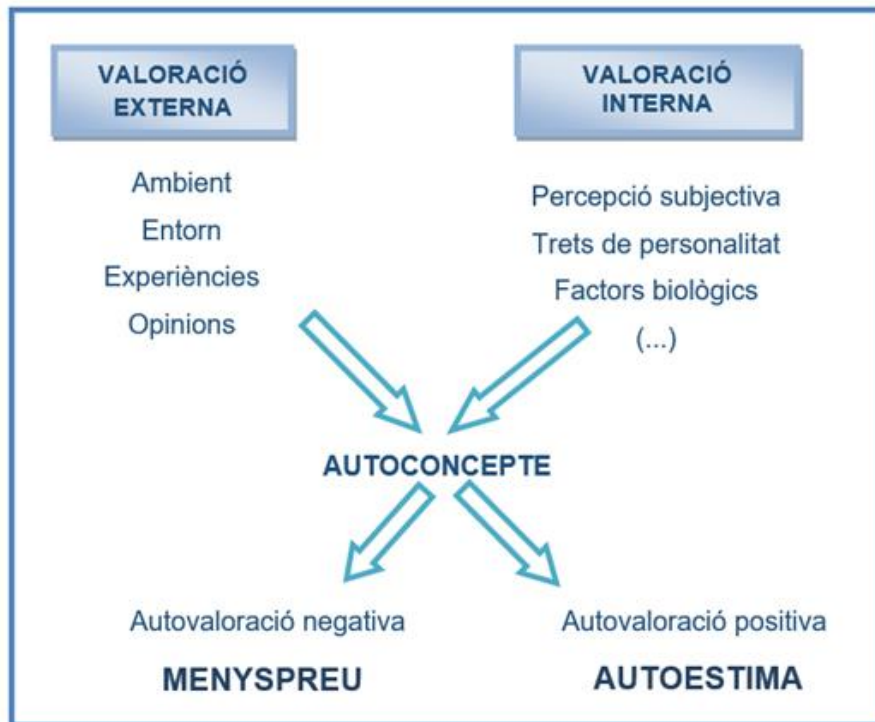

Figura 2. Factors que condicionen l'autoconeixement i l'autoestima. Font: elaboració pròpia.

No podem obviar que l'autoestima està molt relacionada amb la motivació i que alts nivells d'autoestima equivalen a alts nivells de motivació acadèmica el que implica esforç i rendiment en les tasques a fer. Quan una persona sent que fa una cosa bé i que es valorada positivament per les persones que hi ha al voltant, la seva autoestima puja i per tant, es sent millor amb ell mateix, confia en les seves possibilitats i s'implica més en allò que fa. Per el contrari un a persona que s'esforça, treballa i no obté èxit, cada vegada s'implica menys i l'autoestima es va deteriorant. En aquest sentit el paper del docent és central i les seves actuacions, la metodologia que segueix i el seu tracte amb cada un dels i les alumnes influeixen de manera decisiva en l'autoestima. De la mateixa manera les expectatives d'aquest sobre els discent i les valoracions que fa en cada moment infereixen en la valoració que ells i elles fan de si mateixos. No tan sol parlem de la comunicació verbal sinó també de la no-verbal que els alumnes reben de manera implícita.

Aquesta situació és difícil de canviar ja que a mida que l'alumne rep valoracions negatives i baixa el seu nivell d'autoestima el seu rendiment es deteriora. El docent, d'altra banda, enforteix el seu baix concepte sobre els

alumnes que no s'esforcen i per tant cada cop es distancia més d'aquests. El problema cada cop s'agreuja més i es reproduïxen les mateixes situacions negatives que afecten tant a la tasca del docent com al rendiment de l'alumne, la qual cosa s'acaba traslladant a una malaltia educativa complexa de curar.

El rol de l'orientador es clau en aquest context, cal que recolzi al docents i els ofereixi eines per treballar l'autoestima amb l'alumnat. Fomentar una visió positiva d'un mateix es potenciar altres aspectes que afavoreixen a l'èxit educatiu i professional (veure figura 3).

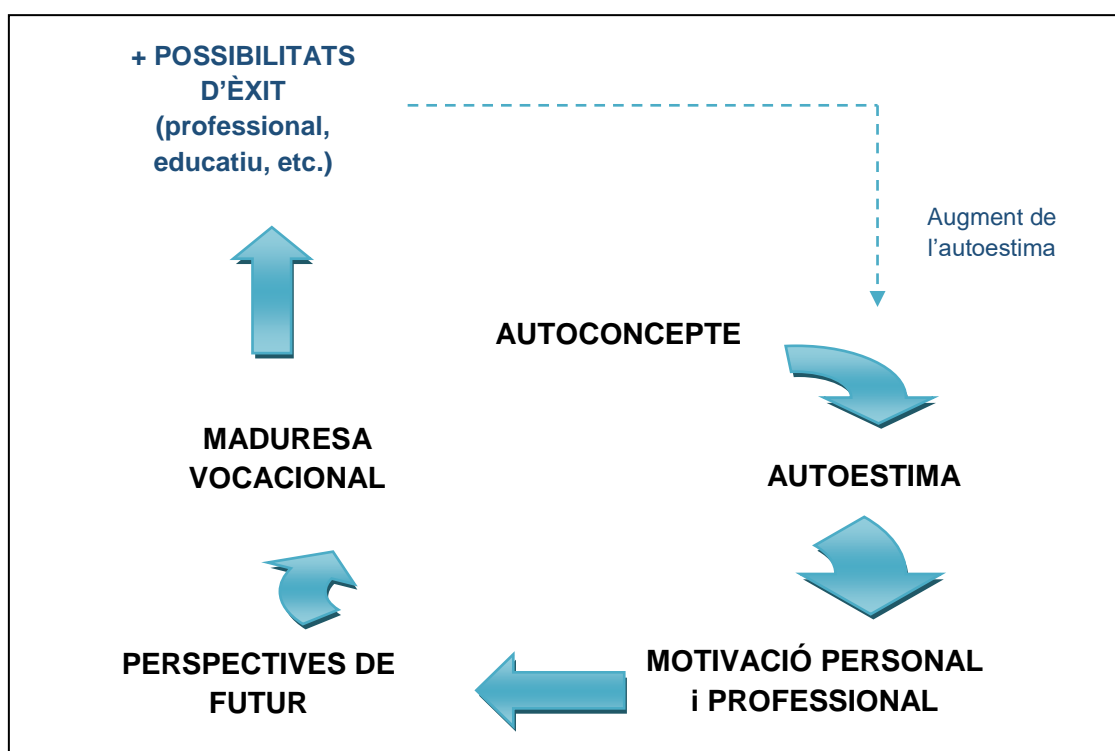

Figura 3. Beneficis del treball de l'autoestima. Font: elaboració pròpia.

b) Proposta d'activitats

Les activitats que es proposen per treballar l'autoconeixement i l'autoestima es descriuen a continuació (fulla de ruta 1). Aquestes s'hauran d'implementar al llarg del 1r i 2n trimestre a les hores de tutoria. El full de ruta que anirà elaborant l'alumnat, conté diferents algunes propostes pràctiques (veure taula 6) que s'aniran treballant amb el tutor i la tutora. Aquests són objecte de canvi, millora, ampliació, adaptació, etc., en relació al centre educatiu específic i a les

seves característiques específiques. Caldrà contextualitzar-se i temporalitzar-se en funció del centre i l'alumnat. A part, es planificaran algunes xerrades i tallers amb professionals experts sobre temes d'autoestima i gestió emocional.

FULL DE RUTA 1

AUTOANÀLISI

1. On vull anar?

Marca amb una creu la teva resposta:

 No vull fer res	 Tinc molts dubtes	 Tinc pocs dubtes
 No vull saber-ho	 Tinc bastants dubtes	 Sí que ho sé

2. On estic ara?

3. Com em sento? Em veig capaç?

AUTOCONEIXMENT

1. Com sóc? Com em veuen els altres? Coincideix? (veure annex 1)

2. Parlem de la bellesa (veure annex 2)

3. Com gestionem les emocions? (veure annex 3)

3. Participació i assistència a xerrades amb experts professionals

Taula 6. Full de ruta 1 per treballar l'autoconeixement i l'autoestima.
Font: elaboració pròpia.

5.2.3. El coneixement de l'entorn vinculat al currículum

a) Objectius específics

Els objectius específics que es treballaran en aquesta línia d'actuació són:

- Vincular els processos d'orientació personal i vocacional als continguts de cada assignatura.
- Facilitar la transferència de coneixements a l'entorn proper de l'alumnat per tal que pugui tenir un aprenentatge significatiu i útil.
- Facilitar el seguiment del procés de l'aprenentatge de l'alumnat.
- Ajudar en la construcció de l'itinerari professional a través de les diferents assignatures.
- Potenciar el treball col·laboratiu entre el professorat.
- Connectar els coneixements donats a l'aula amb aquells de la vida quotidiana de l'alumnat, per tal que els hi sigui més proper i significatiu.
- Donar la informació necessària de l'oferta de treball i professional a l'alumnat, adequada a l'alumnat, actual i útil.
- Coneixement de les possibilitats formatives i laborals que ofereix el context proper.

b) Descripció i justificació

El coneixement acadèmic i professional de l'entorn ens ajuda a la presa de decisions, a entendre la pròpia realitat i a construir un futur, iniciant-nos a partir d'allò que tenim més a prop i obrint horitzons a allò que ens queda més llunyà. En l'etapa en que ens centrem és fonamental la presa de decisions i l'alumnat ha de tenir coneixement de totes les possibilitats abans de fer-ho per a que quan arribi el moment no sigui massa tard.

Resulta realment complicat situar-se en un punt de vista que recolzi oferir informació acadèmica i professional sense tenir en compte el context on es realitzarà la tasca orientadora. La realitat és un fenomen subjectiu i situat. Tot el que veiem o fem només té sentit si ho situem en un context determinat, fora d'aquest perd el seu significat i es converteix en una altra realitat. Quan realitzem tasques orientadores no podem defugir del context que ens fa comprendre la realitat. L'alumnat ha de tenir la oportunitat de situar-se en les seves proximitats socioculturals, ha de conèixer les ofertes formatives més rellevants i l'entorn sociolaboral per anar generant una idea dels seus possibles futurs. Una visió del seu futur argumentada, sòlida, lluny d'ambigüitats que provocarien informacions no situades en la seva realitat. L'alumnat no s'ha de trobar sorpreses en el moment final de la presa de decisions, no pot descobrir en l'últim moment que la via tecnològica no es cursa al seu institut, que la carrera desitjada està a 300 Km o que ha de travessar el mar per trobar ofertes de treball relacionades amb els seus interessos. No és que no ho pugui fer o desitjar, sinó que no ha de trobar sorpreses que li generin frustracions. De la mateixa manera que ha de conèixer bona part de les professions en general, ha de poder construir el recorregut des del context on es trobi per aconseguir-ho i poder situar la oferta laboral en el context on es desenvolupi. Hem de donar oportunitats per tal que l'alumnat construeixi i s'organitzi el seu itinerari, i no es perdi pel camí. Cal que en el procés orientador les informacions fonamentin l'elecció de forma crítica i argumentada, i no sigui un capritx immadur i circumstancial.

Una informació contextualitzada ofereix activitats d'exploració de l'entorn proper que no només situa l'alumne en una realitat determinada, sinó que donen oportunitats per treballar l'autonomia, la maduresa a l'enfrontar-se a vivències que poden contrastar amb els seus coneixements. Vivències que poden fer descobrir realitats i conseqüències d'escollir alternatives fora del circuit escolar, i puguin fer modificar decisions en pro d'alternatives més adequades als seus interessos. És important tenir consciència dels resultats de no obtenir el ESO, o de les alternatives un cop estem situats fora del circuit reglat,...

A l'hora de desenvolupar una acció orientadora de coneixement de l'entorn, cal contemplar: la finalitat, l'alumnat, l'acció, el rol de l'orientador i la vinculació curricular (veure taula 7).

	INFORMACIÓ PROFESSIONAL	CONEIXEMENT DE L'ENTORN
Finalitat	Donar informació (estàtica, limitada, genèrica, inespecífica) sobre oferta formativa, com buscar feina, ofertes laboral.	Ofereix informació dinàmica, específica per a cadascú, actualitzada i promou el coneixement de l'entorn de la persona (mirar gràfic següent)
Acció	Puntual	Programa continu
Alumne	Destinatari, passiu, dependent	Agent actiu, autònom, capacitat d'apoderament
Orientador i/o orientadora	L'orientador és l'expert, el professorat no té formació ni capacitats en orientació	Orientador recolza al professorat que es font d'informació i facilitadors
Vinculació curricular	Nul·la	Orientació transversal a totes les assignatures

Taula 7. Coneixement de l'entorn. Font: elaboració pròpia

La persona ha de conèixer (1) Àmbit proper, on es desenvolupen les activitats més habituals, (2) Entorn proper però no habitual, (3) Entorn llunyà i desconegut (3r àmbit) (veure figura 4).

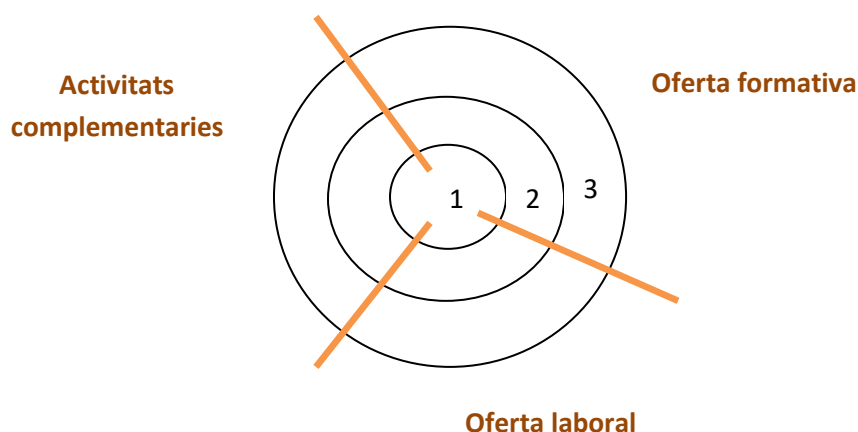

Figura 4. Entorns que s'han de conèixer. Font: elaboració pròpia

El docent, com a professional de l'educació i responsable de garantir una educació de qualitat al seu alumnat, desenvolupant al màxim les seves potencialitats, sota el principi d'igualtat d'oportunitats, no és també responsable de fomentar accions que minimitzin el risc de fracàs i orienten a l'alumnat cap al seu desenvolupament tant personal com professional?

El professorat hauria de relacionar la seva matèria amb els tres àmbits d'influència de l'alumnat, per tal d'ajudar-lo a la seva tasca de coneixement de l'entorn (tasca que s'ha de desenvolupar a nivell d'alumnat i a nivell de professorat).

c) Proposta d'activitat

L'activitat que es proposa per treballar el coneixement de l'entorn vinculat amb el currículum, es descriu a continuació. Aquesta s'haurà d'implementar per tot el professorat al llarg del primer i segon trimestre a les diferents classes de l'assignatura. L'objectiu és anar treballant els continguts de la matèria vinculats amb les possibles sortides en cada àmbit professional. D'aquesta manera, al finalitzar el 2n trimestre, cada alumne hauria de tenir un mapa clar del que pot fer en l'àmbit de cada assignatura. L'orientador i l'orientadora del centre donarà suport i farà un seguiment

Es presenta aquí una guia atractiva pels alumnes i docents en el qual es donen unes directrius clares per tal de conscienciar sobre la importància que

té connectar la matèria amb el coneixement de l'entorn i lo útil que pot resultar per la trajectòria vocacional de l'alumnat.

Guia de l'estudiant (full de ruta 2)

Decidir què volem fer després d'un període acadèmic sempre és una tasca que requereix de reflexió sobre un mateix (què és el que ens agrada, com ens veiem d'aquí a uns anys, de què volem treballar, etc) però també és una reflexió sobre el nostre entorn, tenir la informació sobre les sortides de la pedagogia i transformar-la en coneixement que ens sigui útil per a la nostra pròpia realitat ens dóna el poder de decidir lliurement sobre el nostre futur, coneixent totes les opcions que tenim davant i agafant-ne aquella que considerem més adients.

Aquest guió et permetrà conèixer quines són les opcions que tens al teu voltant i de quina manera hi pots accedir, amb l'objectiu de definir diferents itineraris que pots seguir després de la teva formació inicial de pedagoga i que, un cop els tinguis definits, et permetin una presa de decisions conscient, coneixent les opcions que tens en un futur proper i decidint-te per la que creguis més convenient.

A continuació et trobaràs amb un quadre on hi apareixen 3 àmbits i 3 accions *pel desenvolupament personal*. El primer àmbit es refereix a la zona geogràfica en la que et mous quotidianament, durant el dia a dia; el segon àmbit es refereix a la zona que coneixes i que ets capaç de fer-ne ús però no amb quotidianitat i el tercer àmbit és aquella zona que és llunyana però que coneixes o estàs disposat a conèixer. Referent a les accions de desenvolupament personal trobem d'una banda les ofertes formatives que són aquells cursos reglats i no reglats que poden estar relacionats amb la formació inicial, o no, però que podries fer en un futur; les ofertes de treball són els àmbits laborals en els que t'agradaria treballar en un futur pròxim o més llunyà i les activitats complementàries són aquelles que complementen la teva formació i que augmenten el teu capital social però que no tenen perquè estar relacionats amb la teva formació inicial (per exemple, una activitat en la que aprens a treballar en equip, etc). En el següent quadre, doncs, omple totes aquelles activitats que puguis fer des de la formació, des de l'àmbit laboral o

com a activitats complementàries i que creguis interessants pel teu futur, atenent els 3 àmbits que hem dit anteriorment, això t'ajudarà a tenir consciència de les portes que tens obertes davant teu un cop acabis la carrera.

		Àmbits		
		Primer àmbit (àmbit del dia a dia)	Segon àmbit (àmbit que conec i en puc fer ús)	Tercer àmbit (àmbit llunyà que conec o estic disposat a conèixer)
Accions pel desenvolupament personal	Ofertes formatives (ex: FP, graus, cursos no reglats d'especialització)			
	Ofertes de treball (vinculades a l'àmbit professional de l'assignatura)			
	Activitats complementàries (ex: voluntariat, activitats del barri, entitats socials, etc.)			

Taula 8. Guia per l'estudiant (full de ruta 1). Font: elaboració pròpia.

Guia del professorat

Tots sabem que per sobreviure en aquesta realitat i formar part d'ella, és necessari ser persones polivalents, flexibles i amb una alta capacitat d'adaptació a les noves exigències de l'entorn (aprendre a aprendre). Aquí és on ens hauríem de preguntar: Eduquem a les futures generacions entorn aquests capacitats indispensables per formar part de la societat? Cultivem coneixements i habilitats en els joves per aprendre a adaptar-se als canvis i tenir un compromís de millora en la nostra matèria? Els oferim oportunitats i els orientem cap a elles?

De la idea que hom s'ha fet del futur professional, sovint queda desdibuixada quan els diferents continguts que nosaltres, com a professors universitaris

transmetem, no connecten amb les possibles professions o alternatives de seguir estudiant. Les carreres universitàries acostumen a ser força àmplies i ambigües pel que fa a les sortides reals al món laboral i molts cops l'alumnat universitari es troba amb llacunes en quant a informació sobre les seves possibilitats reals.

Però en realitat, no és un dels nostres objectius en l'assignatura donar al màxim de coneixents als alumnes perquè es puguin desenvolupar eficientment en la seva vida professional? I no és l'entorn un factor que condicionarà la seva tasca i el seu desenvolupament professional? Doncs és important remarcar-lo, vincular-lo també en el contingut de la nostra assignatura. Nosaltres, els professors, som en última instància els qui podem potenciar i afavorir els processos d'aprenentatge dels alumnes, som conscients de la gran responsabilitat que tenim en donar o no més oportunitats (minimitzant desigualtats i oferint una educació de qualitat) i ara, ens toca actuar.

Amb el nou Pla d'estudis (Bolonya) que la nostra Universitat ha adoptat, la finalitat dels estudis va molt enfocada a una formació general orientada a la preparació per a l'exercici d'activitats de caràcter professional. Un dels seus objectius és l'adaptació de l'educació superior a les demandes i necessitats de la societat europea, possibilitant la integració dels nous graduats universitaris en el mercat laboral europeu. Aquest objectiu es pretén aconseguir facilitant als alumnes els coneixements i les estratègies necessàries de l'aprenentatge permanent, i adaptant els currículums (estructura, continguts i competències) en termes de resultats d'aprenentatges.

Sota aquest context, com podem reorientar els continguts que nosaltres pretenem que adquireixi l'alumnat perquè aquest es desenvolupi plenament (capacitat d'apoderament)?

Aquí va la nostra tasca, que no es redueix solament a donar informació sinó a fer orientació professional; ajudar a l'alumnat a superar una visió reduccionista dels estudis i a què s'enriqueixin de tot el que els pot aportar el seu entorn (allò que van aprenent té una utilitat més enllà que la immediata, és un benefici per al seu futur personal o professional). Quin entorn ha de conèixer l'alumnat?

- L'entorn amb el que l'alumnat es relaciona diàriament (1r àmbit)
- Entorn proper però no habitual (2n àmbit)
- Entorn llunyà i desconegut (3r àmbit).

A què ens referim quan parlem de coneixement de l'entorn?

Hem d'afavorir que l'alumnat, a partir dels diferents coneixements que va adquirint al llarg de la seva carrera, pugui anar descobrint les ofertes formatives i laborals, i activitats complementàries, que pot fer en cada una de les àrees d'influència. Això amplia les seves oportunitats futures tant a nivell personal com professionalment.

Què em suposa a mi, com a professional, vincular la meva assignatura amb el coneixement de l'entorn?

Des d'un inici, quan fem la programació de l'assignatura, els objectius que volem aconseguir ja els tenim molt clars i definits però potser no es tradueixen en possibilitats reals que podrà tenir l'alumnat. Aquí és allà on podem fer un salt qualitatiu cap a l'orientació professional de manera que aquests objectius (que es tradueixen en continguts a assolir per l'alumne), estiguin estretament vinculats amb l'entorn de l'alumne, és a dir, que de cada tema que tractem i de cada objectiu que perseguim, el lliguem amb les ofertes formatives, laborals i d'activitats complementàries, amb les que l'alumnat pot beneficiar-se en l'àmbit de la nostra assignatura. Com fer-ho?

- Tractant temes d'actualitat, notícies diàries relacionades amb el món laboral, l'educació, la política, etc. que influeixin en el nostre àmbit professional.
- Relacionar el tema de cada pràctica amb l'anàlisi de la societat i la possibilitat de seguir formant-se.
- Coneixement de les ofertes i demandes de treball.
- Coneixement dels requisits professionals: exigències i perfil de l'ocupació, remuneració....
- Autoconeixement: coneixement tant de les pròpies destreses, coneixements i actituds com de les possibilitats d'èxit.

La següent graella (exemplificació) us pot ajudar a planificar i acabar de definir quins aspectes s'haurien de tenir present, relacionat amb els objectius o continguts de la matèria, a l'hora de potenciar el desenvolupament de l'alumne i el seu apoderament de l'entorn. Tenint-la present al llarg del curs, us pot ajudar a reconduir la vostra matèria cap a tots aquests aspectes comentats de tal manera que pugui ser també modificada en funció de les aportacions que es van fent a la classe, dels debats o necessitats que van sorgint, etc.

És una bona eina, fàcil i molt específica, que us pot ser útil!

ASSIGNATURA:

OBJECTIUS (relacionats amb el continguts de la matèria)	Oferta Formativa	Oferta Laboral	Activitats Complementàries

Taula 9. Guia pel professorat. Font: elaboració pròpia.

5.2.3. Participació i apoderament: construcció de l'itinerari personal i vocacional

A partir del treball de l'autoconeixement i l'autoestima i, el coneixement de l'entorn vinculat al currículum, es pretén fomentar la participació i apoderament de tot l'alumnat amb el seu itinerari personal i professional.

L'acció orientadora no té la finalitat de prescriure un determinat camí, ni tampoc afavorir que l'alumnat esculli una determinada opció o itinerari, sinó que atès el seu caràcter educatiu i de procés pretén afavorir el desenvolupament de les capacitats necessàries per tal que cada un i una pugui prendre les seves decisions en relació al seu futur acadèmic i professional.

L'acció orientadora ha d'afavorir que els i les alumnes prenguin les seves decisions de forma responsable, realista i planificada.

A partir de les dues fulles de ruta que haurà elaborat l'alumnat durant el 1r i 2n trimestre amb els tutors i tutores i el professorat, serà el moment de fer-ne un anàlisi en profunditat amb l'orientador i l'orientadora del centre. Aquest anàlisi i valoració (full de ruta 3) es portarà a terme durant el 3r trimestre a partir de sessions individuals amb l'alumnat i sessions grupals on es posarà en comú sensacions, dificultats, motivacions, possibilitats, etc.

FULL DE RUTA 3

AUTOANÀLISI

1. On vull anar?

Marca amb una creu la teva resposta:

 No vull fer res	 Tinc molts dubtes	 Tinc pocs dubtes
 No vull saber-ho	 Tinc bastants dubtes	 Sí que ho sé

2. On estic ara?

3. Com em sento? Em veig capaç?

4. A què em vull dedicar en un futur? Amb quina assignatura et sents més afí?

5. Quins són els meus dubtes?

6. Tinc els recursos necessaris (temps, informació...) per fer allò que m'agradaria fer o per buscar-ho?

7. Tinc el suport de la meua família?

QUÈ FAIG A PARTIR D'ARA?

És hora de fer un anàlisi de les teves motivacions, interessos, competències i habilitats i conèixer què necessites per arribar al teu objectiu.

	He complert els plans?	
	Sí	No
Què faré?		
Quan ho faré?		
Què necessito per fer-ho?		
Què faré si no compleixo els meus plans?		

VALORACIÓ DEL PROCÉS D'ORIENTACIÓ

1. T'ha agradat tot el procés seguit? Què és el que més t'ha agradat?

2. Com t'has sentit? T'ha ajudat a nivell personal i professional?

3. Valora les activitats fetes amb el tutor/a en relació al full de ruta 1

Quins són els punts forts i els punts febles del procés seguit? I dels materials?		
Procés	Punts forts*	☐ ... ☐ ...
	Punts febles	☐ ... ☐ ...
	Propostes millora**	☐ ... ☐ ...
Materials	Punts Forts	☐ ... ☐ ...
	Punts Febles	☐ ... ☐ ...
	Propostes millora	☐ ... ☐ ...
Quina és la teva valoració crítica?		

4. Valora les activitats fetes amb el professorat en relació al full de ruta 2.

Quins són els punts forts i els punts febles del procés seguit? I dels materials?		
Procés	Punts forts*	☐ ... ☐ ...
	Punts febles	☐ ... ☐ ...
	Propostes millora**	☐ ... ☐ ...
Materials	Punts Forts	☐ ... ☐ ...
	Punts Febles	☐ ... ☐ ...
	Propostes millora	☐ ... ☐ ...
Quina és la teva valoració crítica?		

5. Canviaries alguna cosa?

Taula 10. Full de ruta 3: participació i apoderament. Font: elaboració pròpia

Per fer aquest treball d'anàlisi l'orientador, prèviament, s'haurà reunit amb el professorat i els tutors i tutores per recollir totes les dades treballades.

L'avaluació és un aspecte fonamental de la planificació, de la qualitat i coherència del procés ensenyament-aprenentatge. L'anàlisi del funcionament de les diferents línies d'actuació, permetrà tenir una visió més global i fer una valoració el màxim d'exhaustiva possible.

L'orientador o l'orientadora farà un seguiment i l'avaluació es farà durant tot els curs i donarà suport als tutors i al professorat en la implementació de les accions de les dues línies d'actuació. Es faran reunions de coordinació per revisar i preparar les diferents accions proposades. L'avaluació tindrà en compte: (veure annex 4):

- Valoració del desenvolupament de cada sessió
- Adequació de les activitats.
- Idoneïtat de la metodologia i els recursos utilitzats.
- Nivell de col·laboració dels professionals implicats
- Grau de satisfacció dels alumnes

Avaluar les activitats i les actuacions ajudarà a:

- Analitzar si les activitats han servit per resoldre les necessitats de l'alumnat
- Millorar l'acció d'orientació personal i vocacional, modificant o suprimint les que no han estat eficaces i adaptant les que són millorables dins el context específic.
- Adaptar de forma contínua les actuacions a la realitat de centre.
- Fer un seguiment constant de les intervencions per valorar l'eficàcia i idoneïtat de les mesures proposades.
- Anar entreteixint el treball col·laboratiu entre el professorat i el departament d'orientació.

5.3. Avaluació de la proposta dissenyada

A continuació, es fa un anàlisi de les possibles debilitats, fortaleeses, amenaces i oportunitats del disseny d'aquesta proposta d'orientació personal i vocacional. Una vegada aquesta s'implementi, s'haurà de fer-ne una valoració més exhaustiva i detallada.

DEBILITATS	FORTALESES
<ul style="list-style-type: none"> - Els recursos per treballar l'autoestima i autoconeixement s'ha d'adaptar i adequar a les característiques de l'alumnat (aquí només es presenten línies d'acció) -Es requereix d'un seguiment i una coordinació molt exhaustiva de tot el procés, fet que pot perillar la seva execució. - Les propostes presentades s'han de contextualitzar al centre on s'implementarà, cal que les accions que es desenvolupin tinguin un sentit real per l'alumnat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Afavoreix la creativitat, cooperació i autonomia. - Caràcter interdisciplinari i transversal - Motiva i estimula a l'alumnat i professorat - Millora la cohesió grupal i les relacions. entre alumnes i professor-alumne. - Seguiment i acompanyament en l'elaboració de l'itinerari personal i professional de l'alumnat. - Vetlla per la bona autoestima i autoconcepte que té l'alumnat sobre ell mateix.
AMENACES	OPORTUNITATS
<ul style="list-style-type: none"> - Falta de coordinació - Rotació de docents pot perjudicar la continuïtat i seguiment del projecte - Reticència d'alguns docents a participar - Falta de compromís i col·laboració per part de tot el centre educatiu - Poca formació del professorat en metodologies actives que fomentin el coneixement de l'entorn vinculat amb la seva matèria. 	<ul style="list-style-type: none"> - Promou la innovació i la qualitat educativa del centre - Afavoreix el treball col·laboratiu - Promou el compromís de tot el centre amb el desenvolupament integral de tot l'alumnat - Treballa la transferència de continguts al context real i proper de l'alumnat

Taula 11. DAFO de la proposta dissenyada. Font: elaboració pròpia.

6. Conclusions i propostes de futur

No podem negar que vivim en una societat globalitzada que pateix constants processos de canvi i transformació, processos que també afecten a l'àmbit educatiu i a l'àmbit de les relacions socials. El procés de globalització s'ha centrat en fenòmens més econòmics que no pas humans desencadenant noves polítiques econòmiques (neoliberalisme), nous mercats, noves eines, nova organització del treball, etc. Tots aquests processos han provocat un increment de l'expansió del mercat i no dels drets humans, l'eficiència vers l'equitat, el benefici personal i no la distribució de la riquesa, el creixent i no l'equilibri sostenible. Tot això ha tingut les seves repercussions a nivell educatiu. Davant quina situació ens trobem? Estem immersos en una realitat on regna la inseguretat, cada cop ens trobem amb alumnes que no acreditaran l'ESO, que fracassen i se senten desmotivats a nivell personal i professional, augmenten les desigualtats, les situacions de marginació i exclusió social...

Com a futurs professionals es pot observar que la tasca que desenvolupa l'escola per afrontar aquesta realitat no és suficient. El rol de l'orientador i l'orientadora en aquest context agafa molta força (Martínez i Arnau, 2015; Manzanares i Sanz, 2016).

A aquestes altures no és un secret que amb la pràctica els aprenentatges s'interioritzen de forma més clara i precisa.

Sota una reflexió sobre la necessitat d'una orientació professional de qualitat i sobre la importància, per aconseguir-ho, de la formació permanent tant del professorat, com del professional en orientació, de considerar l'orientació com a un procés vinculat al desenvolupament global de la persona. Els centres tendeixen a no tenir en compte processos d'orientació professional de qualitat i adaptat a les noves teories si l'alumnat no té serioses dificultats derivades de condicions socioeconòmiques desfavorables, i tot i així la pobresa de les tasques orientadores són patents en la major part dels casos.

Tot i així, cal valorar les difícils tasques que els i les professionals realitzen per tirar endavant un centre de difícil context-, de les seves característiques contextuais, organitzatives i pràctiques en relació a l'orientació professional.

Un estudi que ha permès extreure'n les pràctiques positives i aquelles que podrien millorar i no limitar-nos al seu anunci, sinó reflexionant per elaborar una proposta que en donés resposta. Tots els canvis s'haurien de basar en la realitat pròpia de cada centre per tal que siguin efectius i possibles, però en realitat el que necessiten els centres és un canvi de concepció dels professionals implicats en l'orientació professional –i més enllà de la OP, un canvi de concepció en molts dels objectius i pràctiques educatives- que contemplin el treball d'aquesta en totes les etapes educatives obligatòries, començant per l'educació primària i que s'entengui com un procés que no acaba en l'obligatorietat. Cal oferir a l'alumnat les eines necessàries pel seu desenvolupament integral com a personal i com a futur professional (Funes, 2009; Savickas, Nota, Rossier, Dauwalder, Eduarda, Guichard, Soresi, Van Esbroeck, Van Vianen, 2012).

Cert que la variabilitat del tracte de l'orientació professional en els centres educatius fa que sigui difícil una generalització poc justa, però sí es poden senyalar algunes necessitats que resulten més comunes en les tasques d'orientació professional d'acord amb la proposta d'acció tutorial desenvolupada (veure taula 12):

Necessitats	Limitacions	Alternatives
<p>Informació professional: Materials TIC, xerrades, cursos, oferta educativa del centre i del municipi,...</p>	<p>Hi ha massa informació. No tota la informació val el mateix ni serveix per tothom igual. Visió de l'alumnat com a subjecte passiu, receptacle d'informació que està generant una actitud de dependència.</p>	<p>Coneixement de l'entorn: Cal desenvolupar competències per conèixer l'entorn en funció dels interessos de l'alumnat. Es fa imprescindible que l'alumnat sàpiga buscar, trobar i processar la informació per transformar-la en coneixement.</p>

<p>Autoconeixement: A partir de tests, qüestionaris,...</p>	<p>Autoconèixer-se no és que et diguin qui ets: l'autoconeixement ha de provenir de la interacció amb l'entorn, rebent un feed-back continu. No n'hi ha prou amb una fotografia instantània ai puntual que és el que representa l'autoconexiement, es fa imprescindible anar més enllà treballant l'autoestima, un aspecte que es treballa amb el temps.</p>	<p>A través d'un procés continu i de reflexió que transcendeixi la informació obtinguda a través de tests i qüestionaris, cal desenvolupar autoconeixement i autoestima acadèmica i professional.</p>
<p>Presa de decisions Maduresa vocacional</p>	<p>La presa de dacions és una estratègia ensenyable, però existeixen moltes variables, molts agents i molts factors que el converteixen en un procés difícil on s'ha d'anar més enllà de la racionalitat, no es poden prendre decisions en un moment. S'ha de proporcionar a l'alumnat una <i>maduresa vocacional</i> la qual fa referència al procés que culmina quan la persona pot prendre decisions realistes, consistents i ajustades que afectaran al seu futur</p>	<p>Participació i apoderament. Una persona participativa, assoleix un grau d'apoderament alt i és capaç de portar les regnes de la seva vida i de les decisions que en aquesta va prenent.</p>

Taula 12. Conclusions de les línies d'actuació de l'eix d'orientació personal i vocacional.
Font: elaboració pròpia

Perquè totes aquestes reflexions tinguin un cert sentit, cal que s'analitzin, es valorin i s'intentin aplicar als processos d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat. Si tot allò que s'aprèn esdevé tan sols informació, l'objectiu de les diferents accions no s'haurà aconseguit. Perquè realment aquesta informació es converteixi en coneixement, cal que li atorgui, cadascú, un vertader sentit. Un coneixement adquireix un cert sentit quan esdevé una acció, és a dir, quan

es porta a la pràctica. És necessari copsar els continguts i traslladar-los a l'experiència tant personal com professional. I a partir d'aquí, analitzar-los, valorar-los i reflexionar-hi.

Mirant cap al futur, algunes de les propostes útils i adequades per a desenvolupar la maduresa personal i professional de l'alumnat podrien ser les següents:

- Treballs cooperatius on l'alumnat aprengui a repartir-se les tasques, organitzar-se, saber cercar la solució als problemes que puguin sorgir, fomentant l'autonomia i la presa de decisions.
- Fer activitats dirigides a l'assoliment d'una educació socioemocional afectiva, que permeti a l'alumnat donar respostes adequades i coherents a situacions emocionals complicades.
- Encaminar les activitats a la resolució de problemes i no d'exercicis, és a dir, obrir més les activitats per a que les respostes tinguin un ventall més ampli de solució, creativitat...
- L'alumnat ha de poder observar la necessitat d'aquest aprenentatge al llarg de la vida que permeti adaptar-se al canvis que es van trobant. Per treballar-ho es poden fer rol-playing on l'alumnat hagi de posar-se en situació i intentar resoldre-la de manera autònoma i creativa.
- Conscienciar a la comunitat educativa amb dinàmiques diverses, tenir-los present i fer-los partícips de tots els processos d'orientació (treball en xarxa).

7. Referències bibliogràfiques

Alava, MAC., Cedeño, MAP., i Echevarría, LO. (2019). La orientación profesional hacia carreras pedagógicas una tarea docente impostergable. *Órbita Científica*, 109 (25). ISSN: 1027-44722

Álvarez González, M., i Isús Barado, S. (1998). XVI. La orientación profesional. A: R. Bisquerra Alzina (Eds.), *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica* (pp. 233-260). Barcelona: Praxis.

Alvarez, M., Riart, J., Martínez, M. i Bisquerra, R. (1998). El modelo de programas. En Bisquerra, R. (Coord.). *Modelos de Orientación e Intervención Psicopedagógica* (pp. 85-102). Barcelona: Práxis.

Alvarez González, M. (coord.) (2007). *La madurez para la carrera en la educación secundaria. Evaluación e intervención*. Madrid: EOS

Álvarez González, M. (2009). Modelos explicativos de la orientación profesional. En L.M. Sobrado, i A. Cortés (coords.), *Orientación Profesional. Nuevos escenarios y perspectivas* (pp.47-72). Madrid: Biblioteca Nueva.

Bisquerra Alzina, R., i Álvarez González, M. (1998). IV. Los modelos en orientación. A: R. Bisquerra Alzina (Eds.), *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica* (pp. 55-65). Barcelona: Praxis.

Bisquerra Alsina, R. (2008). *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Praxis.

Bisquerra, R. (2012). *Orientación, tutoría y educación emocional*. Madrid: Editorial Síntesis.

Clares, P. M. (2002). *La orientación psicopedagógica: modelos y estrategias de intervención*. Eos.Madrid: Eos.

Donoso, T. i Sánchez, A. (2013). *Orientación educativa y profesional*. Estudio de casos. Barcelona: ISEP

Echeverría, B. (Coord.) (2008). *Orientació professional*. Barcelona: UOC.

Ferrer Sama, P. (2005). Retos, servicios y modelos en la Orientación profesional. *Educaweb*, 117.

Fuentes, L., Caldera, Y., i Mendoza, I. (2006). La transversalidad curricular y la enseñanza de la educación ambiental. *Revista Orbis*, 4, 39-49. Recuperat de: <http://revistaorbis.org.ve/pdf/4/4Art2.pdf>

Funes, J. (2009). *L'acompanyament de nois i noies adolescents en les seves transicions quan s'acaba l'escolaritat secundària obligatòria*. Diputació de Barcelona [en línia]. Recuperat de: <http://www.diba.cat/educacio/recursos/publica/publicacions/acompanyament.asp>

González-Pineda, J.A., i Núñez, J. (Coord.) (2002). *Manual de Psicología de la Educación*. Madrid, Pirámide.

Hernández Sampieri, R., Hernández Collado, C., i Baptista, P. (2007). *Metodología de la investigación*. México: Mc Graw Gill.

López, N. (2004). *Educación y equidad. Algunos aportes desde la noción de educabilidad*. Buenos Aires: IIPE

Manzanares, A., i Sanz, C. (2016). *Orientación profesional. Fundamentos y estrategias*. Castilla La Mancha: Wolters Kluwer.

Martínez, M. i Arnau, L. (2015). *Després de l'ESO que puc fer? Diagnosi i propostes per a l'orientació educativa de 12 a 16 anys*. Informes Breus, 56. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. Recuperat de:

<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/613.pdf>

McMahon, M. i Watson, M. (2012). Story crafting: strategies for facilitating narrative career counseling. *Journal of vocational guidance*, 12 (3), 211-224.

Pérez, C.; Herrera, M., i Añez, A. (2013). Retos y desafíos de la orientación del siglo 21. *Omnia*, 1 (19), 147-163.

Savickas, M., Nota, L., Rossier, J., Dauwalder, J.P., Eduarda, M., Guichard, J., Soresi, S., Van Esbroeck, R., i Van Vianen, A. (2012). Life design: a paradigm for career intervention in the 21st century. *Journal of counseling and development*, 90, 13-19.

Sobrado, L.M., i Cortés, A. (Coords.) (2009). *Orientación Profesional. Nuevos escenarios y perspectivas*. Madrid: Biblioteca Nueva

Yunia Oliva, A., Luis Gainza, H., i Mancebo Ayala, R. (2019). La orientación profesional: una nueva mirada para la educación técnica y Profesional. *Opuntia Brava*, 12(1), 37-47.

8. Bibliografía

Alvarez, M. i Bisquerra, R. (Coords.) (1996). *Manual de orientación y tutoría*. Barcelona: Praxis.

Duarte, S.; Mercês, A. (2005). Orientación Profesional: Una Aproximación Socio-Histórica. *Revista Mexicana de Orientación Educativa*, 5

Eurydice,(2008). *Levels of autonomy and responsibilities of teachers in Europe*. Brussels: Eurydice.

Domingo, J (Coord.) (2001). *Asesoramiento al centro educativo*. Barcelona: Octaédro.

Jariot, M. (2005). El diseño de programas de orientación integrados en el núcleo formativo. *Educar*, 36, 131-154.

Martínez, M. (2004). *La transición de primaria a secundaria. La experiencia de dos centros de Cerdanyola del Vallès*. A: López Yáñez, J. et. al. Actas del octavo congreso de Organización de Instituciones Educativas. Sevilla: Universidad de Sevilla, pp. 899 – 908.

Martínez, M. (2011). La tutoría y la orientación en las prácticas profesionalizadoras. Guías Práxis FP. *Wolters Kluwer*, 1 – 28

Padilla, M. T. (2001). *Estrategias para el diagnóstico y la orientación profesional de personas adultas*. Barcelona: Laertes.

Pérez, N. (Coord.) (2014). *Metodología del caso en orientación*. Barcelona: Publicaciones de la Universidad de Barcelona.

Pinto, J., Do Céu, M., i Llanes, J. (2015). *Cómo orientar la gestión de la carrera profesional*. Barcelona: UOC.

Rivas, F. (2003). Asesoramiento vocacional. Teoría, práctica e instrumentación. Barcelona: Ariel.

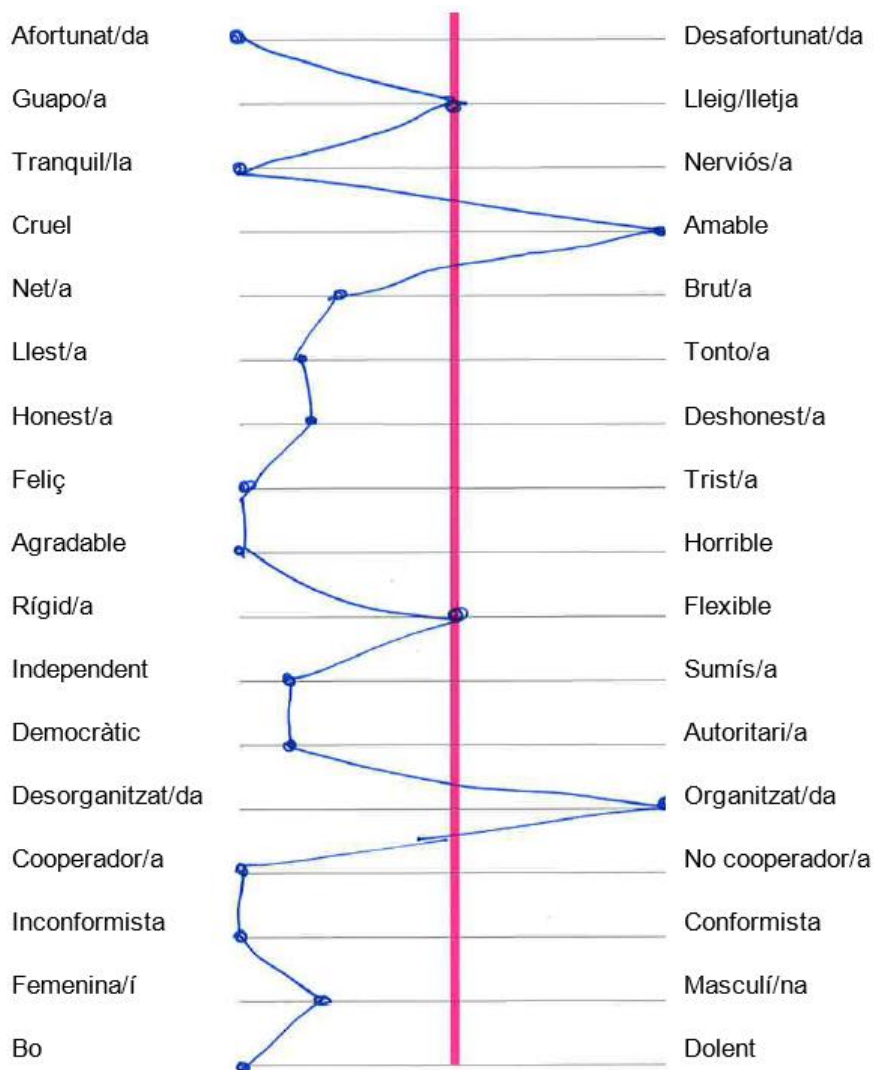
Subirats, J. (coord.) (2003). *Més enllà de l'escola. Transformacions socials i noves dinàmiques educatives i professionals.* Barcelona : Mediterrània.

9. Annexos

Annex 1. Activitat 1. Autoanàlisi

La següent activitat cal situar-te (com l'exemple) en una banda o una altra en cadascun dels aspectes definits. Cal fer aquest exercici tres vegades:

- JO MATEIX/A, TAL COM M'AGRADARIA SER
- JO MATEIXA, TAL COM EM VEIG
- JO MATEIX/A, TAL COM HEM VEUEN ELS ALTRES

Gràfic 1. Activitat 1. Font: elaboració pròpia

Annex 2. Activitat 2. Parlem de la bellesa

Anàlisi i debat del següent relat

Cuando me amé de verdad

Cuando me amé de verdad, comprendí que en cualquier circunstancia, yo estaba en el lugar correcto y en el momento preciso. Y, entonces, pude relajarme. Hoy sé que eso tiene nombre... **autoestima**.

Cuando me amé de verdad, pude percibir que mi angustia y mi sufrimiento emocional, no son sino señales de que voy contra mis propias verdades. Hoy sé que eso es... **autenticidad**.

Cuando me amé de verdad, dejé de desear que mi vida fuera diferente, y comencé a ver que todo lo que acontece contribuye a mi crecimiento. Hoy sé que eso se llama... **madurez**.

Cuando me amé de verdad, comencé a comprender por qué es ofensivo tratar de forzar una situación o a una persona, solo para alcanzar aquello que deseo, aún sabiendo que no es el momento o que la persona (tal vez yo mismo) no está preparada. Hoy sé que el nombre de eso es... **respeto**.

Cuando me amé de verdad, comencé a librarme de todo lo que no fuese saludable: personas y situaciones, todo y cualquier cosa que me empujara hacia abajo. Al principio, mi razón llamó egoísmo a esa actitud. Hoy sé que se llama... **amor hacia uno mismo**.

Cuando me amé de verdad, dejé de preocuparme por no tener tiempo libre y desistí de hacer grandes planes, abandoné los mega-proyectos de futuro. Hoy hago lo que encuentro correcto, lo que me gusta, cuando quiero y a mi propio ritmo. Hoy sé que eso es... **simplicidad**.

Cuando me amé de verdad, desistí de querer tener siempre la razón y, con eso, erré muchas menos veces. Así descubrí la... **humildad**.

Cuando me amé de verdad, desistí de quedar reviviendo el pasado y de preocuparme por el futuro. Ahora, me mantengo en el presente, que es donde la vida acontece. Hoy vivo un día a la vez. Y eso se llama... **plenitud**.

Cuando me amé de verdad, comprendí que mi mente puede atormentarme y decepcionarme. Pero cuando yo la coloco al servicio de mi corazón, es una valiosa aliada. Y esto es... **saber vivir!**

No debemos tener miedo de cuestionarnos... Hasta los planetas chocan y del caos nacen las estrellas.

Charles Chaplin

Imatge 1. Cuando me amé de verdad. Font: recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/379639443575733241/>

Annex 3. Activitat 3. Treballar les emocions

ORADOR: Explica una història, on les emocions hi hagin tingut algun punt clau.

OIENT: Ha d' escoltar activament per entendre exactament que diu l'altra persona; s'ha de "posar en el seu lloc" per entendre els seus sentiments, i repetir tot el que ha dit la parella.

Recordar la importància de mirar l'altra persona, mostrant enteniment, fent preguntes quan es necessita més informació, assegurar-te que ho has entès, respectar els punts de vista tot i que no estiguis d'acord.

- a) Expressar els vostres sentiments.
- b) Descriure la conducta problema sense culpar a ningú.
- c) Expressar les raons dels vostres sentiments.

Quan tu ... (conducta)
Jo em sent ... (emoció)
Perquè ... (conseqüència en tu mateix).

Annex 4. Fitxa d'autoavaluació pel professorat i tutors/es

Fitxa d'autoavaluació		
Quins objectius s'han aconseguit?		
☐ ... ☐ ...		
Quins són els punts forts i els punts febles del procés seguit? I dels materials?		
Procés	Punts forts*	☐ ... ☐ ...
	Punts febles	☐ ... ☐ ...
	Propostes millora**	☐ ... ☐ ...
Materials	Punts Forts	☐ ... ☐ ...
	Punts Febles	☐ ... ☐ ...
	Propostes millora	☐ ... ☐ ...
Quines fonts d'informació/motivació has recopilat/utilitzat durant el procés? (pàgines web amb informació relacionada amb l'assessorament/orientació, cançons, llibres, vídeos, cites...)		
Com values la coordinació d'aquesta activitat?		
Com values la col·laboració entre professorat, tutor/a i departament d'orientació?		
Grau de satisfacció amb les actuacions implementades?		
Creus que ha afavorit al procés de desenvolupament integral de l'alumnat? Quin és el seu grau de satisfacció?		
Avantatges i inconvenients		
Dificultats i propostes de millores		
Valoració global		

Taula 13. Fitxa d'autoavaluació. Font: elaboració pròpia